Llythrennedd
Deunyddiau enghreifftiol

Darllen er gwybodaeth/Ysgrifennu er gwybodaeth
Blwyddyn 5: Dathlu'r Flwyddyn Newydd

Agweddau o'r fframwaith sydd yn cael eu henghreifftio

Darllen er gwybodaeth
Mae dysgwyr yn gallu:
- dangos dealltwriaeth o'r prif bwyntiau a'r manylion arwyddocaol mewn testunau gwahanol ar yr un topig
- nodi prif bwyntiau mewn adrannau o'r testun
- darllen amrywiaeth o destunau Cymraeg, *e.e. ffuglen, ffaith, barddoniaeth*, i gywain gwybodaeth yn y naill iaith neu'r llall (llythrennedd deuol).

Ysgrifennu er gwybodaeth
Mae dysgwyr yn gallu:
- trefnu eu gwaith i ddangos pwrpasau clir
- cynllunio'u gwaith ysgrifennu gan ddewis strwythur addas, *e.e. esboniad neu adroddiad*
- defnyddio paragraffau, sydd â phrif syniad a manylion perthynol, i drefnu'r gwaith ysgrifennu
- defnyddio iaith sy'n briodol ar gyfer ysgrifennu, gan gynnwys Cymraeg safonol pan fo'n berthnasol
- defnyddio geirfa amrywiol a phriodol, gan gynnwys geiriau ac ymadroddion y pwnc penodol
- cynhyrchu llawysgrifen sy'n llifo ac sy'n ddarllenadwy
- dechrau defnyddio ystod o gystrawennau ac ymadroddion sy'n weddol gywir
- defnyddio'r ystod lawn o atalnodi er mwyn i'r darllenydd wneud synnwyr o frawddegau cymhleth, drwy ddefnyddio coma, pwyntiau bwled a dyfynodau
- ysgrifennu brawddegau yn defnyddio nifer amrywiol o ferfau yn gywir yn yr amser presennol cwmpasog, negyddol, gorffennol a chryno, gorchmynnol
- sillafu terfyniadau lluosog yn gywir
- treiglo'n gywir fel rheol, yn arbennig ar ôl y mwyafrif o arddodiaid a rhagenwau.

© Hawlfraint y Goron Medi 2012

Tystiolaeth

Dathlu'r Flwyddyn Newydd

Un o draddodiadau'r Flwyddyn Newydd ydy Canu Calennig. Erstalum roedd y plant yn ~~cael~~ cario afal gyda sciwer a curaints ar i ben. ~~And~~ Heddiw rydyn ni'n cael arian. Erstalum roedden nhw yn cael Bara a chaws.

~~(Roedd)~~ Erstalum roedd dynion gyda'r Fari lwyd. Penglog ceffyl ydy ac roedden nhw yn canu ac yna cnocio ar y drws.

Roedd y bobl yn y tŷ yn canu ac os ydy'r pobl yn y tŷ yn rhedeg allan o benillion bydde'r dynion yn ennill ac yna bydden nhw yn cael rhywbeth i yfed ac i fwyta.

Dydy hyn ddim yn digwydd heddiw. Bydde'r dynion yn chwilio dryw a rhoi ~~y~~ e mewn i siap tŷ ac yna ~~yw~~ yn haddurno a bydden nhw yn cario fe ar polynion (bolion) a cherdded trwy'r pentre ac os ydych chi'n ei weld e rydych chi'n cael lwc dda

Llythrennedd
Deunyddiau enghreifftiol

Darllen er gwybodaeth/Ysgrifennu er gwybodaeth
Blwyddyn 5: Brwydr Brynglas

Agweddau o'r fframwaith sydd yn cael eu henghreifftio

Darllen er gwybodaeth
Mae dysgwyr yn gallu:

- dangos dealltwriaeth o'r prif bwyntiau a'r manylion arwyddocaol mewn testunau gwahanol ar yr un topig
- cydgasglu a gwneud cysylltiadau â gwybodaeth a syniadau o ffynonellau gwahanol, ffurfio damcaniaethau a thynnu casgliadau, a'u cyflwyno mewn ffyrdd gwahanol, *e.e. siart llif, diagram*
- nodi ac ystyried syniadau a gwybodaeth sy'n ennyn diddordeb
- nodi prif bwyntiau mewn adrannau o'r testun
- darllen amrywiaeth o destunau Cymraeg, *e.e. ffuglen, ffaith, barddoniaeth*, i gywain gwybodaeth yn y naill iaith neu'r llall (llythrennedd deuol).

Ysgrifennu er gwybodaeth
Mae dysgwyr yn gallu:

- trefnu eu gwaith i ddangos pwrpasau clir
- ymhelaethu ar y prif syniad(au) gyda rhesymau, gwybodaeth ac enghreifftiau cefnogol
- cynllunio'u gwaith ysgrifennu gan ddewis strwythur addas, *e.e. esboniad neu adroddiad*
- defnyddio nodweddion ffurfiau penodol mewn modd priodol a'r rheiny'n glir ac yn berthnasol, *e.e. is-benawdau, capsiynau*
- ysgrifennu cyflwyniad sy'n gosod cyd-destun, creu cyfres o bwyntiau mewn trefn briodol a diweddglo addas
- defnyddio paragraffau, sydd â phrif syniad a manylion perthynol, i drefnu'r gwaith ysgrifennu
- defnyddio iaith sy'n briodol ar gyfer ysgrifennu, gan gynnwys Cymraeg safonol pan fo'n berthnasol
- defnyddio geirfa amrywiol a phriodol, gan gynnwys geiriau ac ymadroddion pwnc penodol
- cynhyrchu llawysgrifen sy'n llifo ac sy'n ddarllenadwy
- dechrau defnyddio ystod o gystrawennau ac ymadroddion sy'n weddol gywir
- defnyddio'r ystod lawn o atalnodi er mwyn i'r darllenydd wneud synnwyr o frawddegau cymhleth, drwy ddefnyddio coma, pwyntiau bwled a dyfynodau
- ysgrifennu brawddegau yn defnyddio nifer amrywiol o ferfau yn gywir yn yr amser presennol cwmpasog, negyddol, gorffennol a chryno, gorchmynnol
- sillafu terfyniadau lluosog yn gywir
- treiglo'n gywir fel rheol, yn arbennig ar ôl y mwyafrif o arddodiaid a rhagenwau.

© Hawlfraint y Goron Medi 2012

Tystiolaeth

BRWYDYR BRYN GLAS

Yn gynnar bore ddoe bu'r frwydur ffyrnig Harri IV a Owain glyndwr a'i milwyr ar lanafon Llugwy ger Trefyglo. Roedd Ceau bryn glas ar dân. . Mae Owain glyndwr yn perthun i linach tywysogion Cymru. Mae'r tywysog yn byw yn yr tŷ o'r enw Sycharth ger Croesoswallt mae Croesio i bawb. ac does byth ddim Syched yn sycharth.

.Oherwydd y deddfau aeth Owain yn gandryll efo'r rheolau,
eflig. Rhai o'r rheolau yw. does yr un Cymro yn cael byw yn y trefi ar y ffin rhwng Cymru a Lloeger.

.I ddechrau'r brwydur canodd Rhys Gethin yr utgorn, ar ôl yr utgorn canu ffrwydrodd y bwa croes dros yr awyr a dechraeodd y frwydr rhwng y Cymry a Saeson. Roedd llawer o arfau gan y milwyr fel bwcler. Cleddyf min un ochor. tarian a ~~chleddy~~ Chleddyf llaw a hanner.

Mewn amrantiad dechraeodd Saethwyr Lloeger seathu at ei hunan. achos milwyr o Gymru oedden nhw.

Lladdwyd canoedd o filwyr Lloeger. Aeth OwainGlyndŵr â'r llawer o'r arfau. OwainGlyndŵr yw arwr Cymru.

© Hawlfraint y Goron Medi 2012
WG14632

Llythrennedd
Deunyddiau enghreifftiol

Ysgrifennu er gwybodaeth
Blwyddyn 5: Dyddiadur Dai Davies

Agweddau o'r fframwaith sydd yn cael eu henghreifftio

Mae dysgwyr yn gallu:

- trefnu eu gwaith i ddangos pwrpasau clir
- defnyddio nodweddion ffurfiau penodol mewn modd priodol a'r rheiny'n glir ac yn berthnasol, *e.e. is-benawdau, capsiynau*
- defnyddio iaith sy'n briodol ar gyfer ysgrifennu, gan gynnwys Cymraeg safonol pan fo'n berthnasol
- defnyddio geirfa amrywiol a phriodol, gan gynnwys geiriau ac ymadroddion pwnc penodol
- defnyddio cymariaethau a phriod-ddulliau o fewn eu gwaith ysgrifenedig pan fo'n briodol
- dechrau defnyddio ystod o gystrawennau ac ymadroddion sy'n weddol gywir
- ysgrifennu brawddegau yn defnyddio nifer amrywiol o ferfau yn gywir yn yr amser presennol cwmpasog, negyddol, gorffennol a chryno, gorchmynnol
- defnyddio amrywiaeth o strategaethau i sillafu geiriau a phatrymau mwy cymhleth
- treiglo'n gywir fel rheol, yn arbennig ar ôl y mwyafrif o arddodiaid a rhagenwau.

© Hawlfraint y Goron Medi 2012

WG14632

Tystiolaeth

Dyddiadur Dai Davies

Dydd LLun Awst 25ain 1842

Heddiw fe godais am 5o'r gloch ac mi ges i fara tê i frecwast. Gwisgais ddillad di liw ac mi es i i'r gwaith am 6 o'r gloch. Mi gyrhaeddais y pwll glo yn hwyr ac mi ges i chwipiad gan meistr. Roeddwn yn teimlo'n ofnus iawn oherwydd roedd yn dywyll yn y pwll glo. Gwelais lygod yn y pwll a bwytaodd y llygod fy mrechdanau a caws. Syrthais i gysgu ac roedd y cart bron bwrw fy nhroed. O'r diwedd roedd yn amser mynd adref.

Dydd Mawrth, Awst 26ain 1842

Codais am 4:30 ac mi gefais i fara tê. I frecwast ac roedd yn flasus iawn. Cyrhaeddais y pwll glo am 5:30 ac mi ges i 5 ceiniog am fod yno'n gynnar.Roeddwn yn teimlo'n hapus iawn. I ginio mi ges i frechdanau banana, roedd yn afiach ond mi roedd yn well na dim. Ta beth, roeddwn yn llwglyd. Trwy'r dydd mi fuais yn agor a chau'r drws. Rhedais adref nerth fy nhraed a chael cawl blasus, cynnes i swper. Ar ôl swper mi es i yn syth i'r gwely achos yn sicr bydd diwrnod caled arall yn fy nisgwyl fory.

© Hawlfraint y Goron Medi 2012

WG14632

Dydd Mercher Awst 27fed 1842

Codais am 5o'r gloch a chael bara tê eto i frecwast. Roeddwn yn teimlo'n flinedig iawn achos mae gweithio yn y pwll yn waith caled. Cyrhaeddais y gwaith am 6 o'r gloch a chefais fy chwipio unwaith eto. Cefais ddolur ofnadw. I ginio cefais brechdan jam ac roedd yn flasus iawn. Gwnes i agor a chau'r drws drwy'r dydd. Roedd pawb wedi blino wrth fynd adre o'r gwaith

Dydd Iau Awst 28ain 1842

Codais am 5 o'r gloch, a chael bara tê i frecwast. Cyrheddiais y gwaith am 6:00. Gwelais bump llygoden fawr yn eistedd ar fy mwys. I ginio mi ges i frechdan ham a chaws cryf. Cefais ofn yn y prynhawn ond dad a fy mrodyr oedd yno. Syrthiais i gysgu ac yn anf-fodus daeth y rheolwr i weld beth oedd yn mynd ymlaen a gwelodd fy mod i'n cysgu. Du-hunais yn gyflym pan glywais ei lais cryf. Roedd yn amser mynd adref. I swper cefais gawl poeth iawn ac mi fuais yn bwyta'r cawl am dros hanner awr.

© Hawlfraint y Goron Medi 2012

Dydd Gwener Awst 29ain 1842

Codais am 5:00 ac mi gefais i fara tê i frecwast. Cyrheiddais y gwaith am 6:00. Diffoddodd y gannwyll a rhedais allan mewn ofn. Mi es i adref i gael cinio cyn mynd nôl i'r pwll unwaith eto. Ni welais i'r cart yn mynd heibio. Clywais dad yn chwibanu wrth dorri'r glo. Roedd yn amser mynd adref, ond roedd rhaid i mi aros yn y pwll glo am awr arall gan fy mod wedi mynd adref cyn cinio. I swper gawson ni gawl ac roedd yn flasus dros ben.

Dydd Sadwrn Awst 30ain 1842

Codais am 5 o'r gloch heddiw eto! Cefais fara tê i frecwast cyn cychwyn am y gwaith. Diwrnod olaf am yr wythnos hon oedd hi heddiw. Roedd y rheolwyr yn dod o amgylch i weld ein gwaith. I ginio cefais frechdan jam eto. Yr un gwaith heddiw eto, agor a chau'r drws! Cefais 15 ceiniog o arian.

Dydd Sul Awst 31ain 1842

Mi es i i'r capel dair gwaith heddiw a gwelais fy ffrindiau yno. Rhoiais fy arian i gyd i mam a dad. Mae'n hyfryd cael diwrnod bant! Clywais lais mam yn galw, "Mae'n amser cael bath cyn mynd i'r gwely." Cefais fath o flaen y tân. Nôl i'r pwll yfory eto. Ych-a-fi!

© Hawlfraint y Goron Medi 2012

WG14632